

Xalqaro marketing

Xalqaro marketingda narxlar, narxni shakllantirish, narx siyosati

**Narx siyosatini amalga oshirishda global
moliyaviy inqirozning ta'siri**

Narx nimaga tegishli bo'lishidan qat'iy nazar
(tovar, xizmat) beshta asosiy funksiyani
bajaradi:

1. *bozor muvozanatini ta'minlash funksiyasi*
2. *xisob-kitob, ulchov funksiyasi*
3. *iqtisodiy regulyator funksiyasi*
4. *raqobat vositasi funksiyasi*
5. *ijtimoiy himoya funksiyasi*

Narxlar ishlab chiqarish va iste'moldagi o'zgarishlardan xabar beradi.

Bozor ravon talab vaziyatida narxlardagi o'zgarishlarga o'ta sezuvchan bo'ladi.

Bozor noravon talab vaziyatida narxlardagi o'zgarishlarga etarli darajada sezgirlik ko'rsatmaydi.

Bozorda narx uchta guruh omil natijasida shakllanadi:

- Talab omillari (bozorda o'xshash tovarlar mavjudligi va ularga bo'lgan narxlar, bozorga kirish, xaridorlar daromadlari, xaridorni talablari, talabga yo'naltirilgan narx)

-Xarajat omillari (ishlab chiqarish xarajatlari, marketing xarajatlari, foyda).

-Raqobat omillari (tarmoqdagi firmalar soni, aynan o'xshash import tovarlari, raqobatchilar tovarlariga bo'lgan narxni bilish.

Xalqaro marketingda baho
shakllanishining o'ziga xos
xususiyatlari

O'zbekistonda narxni qo'llab- quvvatlashning asosiy yo'nalishlari qatoriga quyidagilarni kiritish mumkin:

- tovar va xizmatlar eksportini bilvosita soliqqa tortishni kamaytirish tadbirlari;
- eksportchilarni eksport tovar va xizmatlarini reklama qilish uchun soliq to'lovlaridan qisman ozod qilish;
- xo'jalik sudlarida tovar va xizmatlarini ishlab chiqarish va eksport qilish bilan bog'liq da'vo arizalari uchun davlat bojlari hajmini kamaytirish;
- o'zbek eksportchilari iltimosiga binoan dastlabki marketing tadqiqotlarini amalga oshirish;
- bozor narxlari kafolatlangan darajadan ham keskin pasaygan hollarda davlat byudjetidan subsidiya berish shaklida diplomatik qo'llab-quvvatlashni ta'minlash.

- Zamonaviy xalqaro bozor uchun narxlarning ko'psonliligi, ya'ni bitta tovarning o'ziga bir necha xil narxlarining mavjudligi xosdir

Tashqi savdoda baho shakllanishining asosiy shakllari

Narx strategiyalarni turlari

Xalqaro bozorda qo'llansvchi narx strategiyalari o'rtasida quyidagilarni ajratib ko'rsatish mumkin

- «Qaymog'ini olish» strategiyasi.
- «Kirib borish» strategiyasi.
- «Siqib chiqarish siyosati» strategiyasi.
- «Narx etakchisi» strategiyasi.
- «Tabaqalashtirilgan narx» strategiyasi.

Tashqi savdo narhlarni xisob-kitoblarga umumiy uslubiy
yo'nalishlari

Import narxini hisoblash

Marketingda narxlarni hisoblash usullari

- «O'rtacha xarajatlar plus foyda» usuli
- Tovarning his qilinuvchi qiymati asosidagi usul
- Narxni joriy narxlar darajasida belgilash usuli
- Yopiq Savdo asosida narxni belgilash usuli

- Eksport xarajatlari

**Marketingda chegirma va mukofotlar - narx
shakllanishining elementi sifatida**

Marketing amaliyotida talabni rag`batlantiruvchi bir qator chegirmalar mavjud

- buyurilgan tovar partiyasidagi mahsulot soni bo`yicha;
- ommaviylik
- bonus chegirmalari
- dilerlik chegirmalari
- maxsus chegirmalar

Chegirmalar !!!

INCOTERMS

Inkotermis – bu tashqi savdoda keng ishlatiladigan savdo atamalarini izohlab beruvchi xalqaro qoidalar yig'indisi. Xalqaro savdo atamalari, oldindan kelishib olingan savdo-sotiq shartnomalarining standart shartlaridir. Ular xalqaro savdo palatasi tomonidan tuzilgan bo'lib, standart savdo-sotiq shartnomalarida foydalaniladi.

2011 yil 1 yanvardan boshlab Xalqaro savdo palatasi - Jahon biznes tashkiloti (International Chamber of Commerce, ICC) tomonidan ishlar chiqilgan Inkoterms - 2010 (Incoterms 2010)ning yangi tahriri kuchga kirdi.

INKOTERMS-2010 atamalari

E guruhi

Transportning istalgan turida tashish

**EXW EX Works (...named place) - Franko -
zavod (...joy nomi)**

INKOTERMS-2010 atamalari

F guruhi (asosiy tashish haqini sotuvchi to'lamagan)

Dengiz orqali va ichki suvlarda tashishlar.

FCA Free Carrier (... named place) - Franko - tashuvchi (...tayinlangan joy nomi)

FAS Free Alongside Ship (... named port of shipment) - Kema borti bo'ylab franko (...yuklab jo'natish porti nomi)

FOB Free On Board (... named port of shipment) - Franko - bort (...yuklab jo'natish porti nomi)

INKOTERMS-2010 atamalari

C guruhi (asosiy tashish haqini sotuvch to'lagan)

Transportning istalgan turida tashish.

CFR Cost and Freight (... named port of destination) - qiymat va fraxt (...tayinlangan port nomi)

CIP Carriage and Insurance Paid To (... named place of destination) - Fraxt/tashish va sug'urta haqi ...gacha (...tayinlangan punkt nomi) to'langan

CIF Cost, Insurance and Freight (... named port of destination) - qiymat, sug'urta va fraxt (...tayinlangan port nomi)

CPT Carriage Paid To (... named place of destination) - Fraxt/tashish haji ...gacha (...tayinlangan punkts nomi) to'langan

INKOTERMS-2010 atamalari

D guru (yetkazib berish)

Transportning istalgan turida tashish.

DAT Delivered At Terminal (... named terminal of destination) - Terminalda (...terminal nomi) yetkazib berish

DAP Delivered At Point (... named point of destination) - Punktda (...punkt nomi) yetkazib berish

DDP Delivered Duty Paid (... named place of destination) - Boj to'lagan holda (...tayinlangan joy nomi) yetkazib berish